

Теплозабезпечення в українських громадах

Короткий огляд 2025
За результатами дослідження «Кейс-стаді стану локального
теплозабезпечення міст України»

SPONSORED BY THE

Federal Ministry
of Education
and Research

25/03/2025

Загальний висновок: недосконале регулювання відносин у сфері теплопостачання призводить до фінансової нестабільності галузі

Ключові виклики в умовах війни – посилення інституційної спроможності, людський капітал та доступ до фінансів

Фундаментом розвитку проєктів енергостійкості є: міжнародне партнерство, ефективне планування та менеджмент, просування законодавчих змін

Основні дані опитуваних громад щодо основних ризиків та рішень для теплозабезпечення

Громади	Вінниця	Стрий	Чортків	Долина	Українка	Добровір
Область	Вінницька область	Львівська область	Тернопільська область	Івано-Франківська область	Київська область	Львівська область
Населення	369 739	59 425	28 279	20 417	16 081	6 339
Ознаки пошкоджень енергетичної інфраструктури	Відсутні заяви про пошкодження, що впливають на тепlopостачання	Чергові атаки на найбільше в Європі газосховище під Стриєм	Відсутні заяви про пошкодження, що впливають на тепlopостачання	Відсутні заяви про пошкодження, що впливають на тепlopостачання	Атаки на Трипільську ТЕС у 2024 році	Неодноразові атаки на Добровірську ТЕС у 2024 році
Ключові ризики для тепlopостачання	Можливі перебої з тепlopостачанням (основне паливо – природний газ) внаслідок загрози постійних атак рф на газову інфраструктуру по всій території України.	Високий ризик для систем, що споживають природний газ, внаслідок загрози постійних атак рф на газосховище поблизу міста Стрия.	Можливі перебої у тепlopостачанні для споживачів міста внаслідок загрози постійних атак рф на газову інфраструктуру по всій території України. Відсутність альтернатив природному газу для більшості споживачів тепла у місті.	Можливі перебої з тепlopостачанням (основне паливо – природний газ) внаслідок загрози постійних атак рф на газову інфраструктуру по всій території України.	Високий ризик забезпечення споживачів теплом через повну залежність від ТЕС, яка суттєво пошкоджена внаслідок обстрілів. Відсутність альтернативних систем опалення у місті.	Висока залежність споживачів тепла у громаді від ТЕС зі значними обсягами пошкоджень внаслідок обстрілів. Цей ризик знижується за рахунок впровадження альтернативних систем тепlopостачання до початку наступного опалювального сезону.

Основні дані опитуваних громад щодо основних ризиків та рішень для теплозабезпечення. Продовження

Громади	Вінниця	Стрий	Чортків	Долина	Українка	Добротвір
Поточні виклики для громад	<ul style="list-style-type: none"> - Необхідна диверсифікація палива для зменшення залежності від природного газу 	<ul style="list-style-type: none"> - Регуляторні ризики, пов'язані з приєднанням когенераційних установок за спрощеною процедурою - Економічно непривабливі тарифи на тепло для населення: (1) призводять до збитків для комунального підприємства, яке забезпечує споживачів теплом, (2) стримують розвиток проєктів виробництва тепла з біомаси, не дивлячись на достатній місцевий ресурс (насамперед лісові відходи) 	<ul style="list-style-type: none"> - Відсутність системи резервного теплопостачання - Відсутність кваліфікованого персоналу для реалізації проєктів та обслуговування теплової інфраструктури - Відсутність досвіду розгортання систем теплопостачання на рівні міста. Із втратою зовнішнього постачальника тепла постає ризик вчасного та якісного планування і запуску теплових мереж у роботу - Обмежена пропускна спроможність мережі для встановлення КГУ. Потрібні додаткові інвестиції на модернізацію існуючих мереж, зокрема електричної підстанції. 	<ul style="list-style-type: none"> - Необхідна диверсифікація палива для зменшення залежності від природного газу 	<ul style="list-style-type: none"> - Триває пошук належної підтримки для проєктів альтернативного теплопостачання міста - Щільна забудова міста ускладнює розгортання проєктів енергетичних островів на базі КГУ - Тарифні бар'єри для потенційного альтернативного тепла - Нестача кваліфікованих кадрів 	<ul style="list-style-type: none"> - Терміни впровадження альтернативного теплопостачання - Тарифні бар'єри на альтернативне тепло - Брак кваліфікованих кадрів у воєнний час - Втрати тепла у відкритій системі опалення

Основні дані опитуваних громад щодо основних ризиків та рішень для теплозабезпечення. Продовження

Громади	Вінниця	Стрий	Чортків	Долина	Українка	Добротвір
Підтримка в дії	<ul style="list-style-type: none"> - Надання 4 КГУ в межах проєкту «Енергетична безпека» USAID - Встановлення 1 КГУ для забезпечення роботи однієї з котельень міста за підтримки Міжнародної організації з міграції (МОМ) - Активна участь у проєкті «Підтримка енергомодернізації за підтримки», GIZ 	<ul style="list-style-type: none"> - Надання двох КГУ в межах проєкту «Енергетична безпека» USAID 	Інформація відсутня	Інформація відсутня	<ul style="list-style-type: none"> - Планується встановлення кількох КГУ від USAID та Нідерландів - За кошти резервного фонду Кабінету Міністрів України впроваджуються альтернативні рішення з опалення 	Декларативні наміри про підтримку з боку німецьких партнерів

Особливості законодавчого регулювання:

- поділ господарської діяльності у сфері теплопостачання на **виробництво, транспортування та постачання теплової енергії**;
- існування **різних технологій виробництва теплової енергії**, у тому числі технологій комбінованого виробництва електричної і теплової енергії та з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії;
- **централізоване теплопостачання** споживачів від теплоелектроцентралей і котелень, які входять до об'єднаної енергетичної системи України;
- існування об'єктів теплопостачання **різних форм власності**;
- суттєва **сезонна відмінність режимів** виробництва і споживання теплової енергії протягом року;
- **особливий статус суб'єктів природних монополій**, який мають деякі суб'єкти господарювання у сфері теплопостачання.

стаття 5 ЗУ "Про теплопостачання"

Законодавче регулювання

- Законодавство визначає **розподіл повноважень з регулювання галузі теплопостачання** між НКРЕКП та органами місцевого самоврядування (ОМС), які в свою чергу також ділять повноваження між собою, а саме - обласні державні адміністрації та місцеві ради (виконавчі органи міських, селищних, сільських рад).
- Діяльність у сфері теплопостачання **підлягає ліцензуванню**.
- Винятки, коли **ліцензія на виробництво тепла не потрібна**:
 - якщо тепло виробляється ними **без мети продажу** та споживається для власних потреб;
 - або виробляється **когенераційними установками сумарною потужністю не більше 5 МВт**, що становить 4,3 Гкал/год, які використовуються як **резервне джерело енергії під час відключень загального електропостачання для об'єктів критичної інфраструктури** та/або об'єктів систем теплопостачання, водопостачання, водовідведення, закладів соціальної сфери (закладів освіти, охорони здоров'я (крім санаторно-курортних закладів)).
- **Забороняється підвищення тарифів для населення на теплову енергію, природний газ та постачання гарячої води** протягом дії воєнного стану в Україні та шести місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано. *Закон України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування»*
- **Виробникам тепла з біомаси встановлюється тариф для населення та бюджетних організацій на рівні 90% від тарифу для виробництва з природного газу.** *(стаття 20 ЗУ «Про теплопостачання»)*
- **Налагодженого ринку тепла в Україні як такого не існує.** Потрібно створювати та закріплювати законодавчо ринкову модель, з єдиними, зрозумілими для всіх гравців та споживачів правилами.

Існуюча практика та основні виклики

- Міста-супутники ТЕС мають свої особливості. Основні виклики: (1) **Інституційна спроможність та наявність людського капіталу** для оновлення муніципальних теплових мереж і їх подальшого обслуговування. (2) **Пошук фінансування в умовах війни**. (3) **Тарифна політика**, пов'язана з необхідністю підвищення тарифів на тепло для кінцевих споживачів.
- **Використання когенерації**: (1) насамперед для резервного електропостачання; (2) альтернативні фінансові моделі напрацьовують комунальні підприємства у великих містах, які здатні працювати з кращим фінансовим результатом у порівнянні зі спроможністю невеликих громад; (3) ризики, пов'язані з приєднанням; плануванням ресурсів на розвиток проєктів (відсутність майданчиків під КГУ, фінанси, сервіс тощо); (4) ділянки мереж з приєднаними КГУ можуть потрапляти під знеструмлення у разі перевищення лімітів на споживання електроенергії, або ж у разі аварійного вимкнення внаслідок пошкоджень енергосистеми; ліміт 80% навантаження споживачів за визначеним КМУ переліком *(Постанова КМУ від 24.05.2024 № 600 зі змінами)*.
- **Недосконалість існуючого регулювання у сфері теплопостачання**: особливий розподіл повноважень між різними ОМС створює негативні практики.
- **Недоліки місцевих політик у сфері теплопостачання**: (1) неефективне обслуговування ІТП; (2) відсутність належного розвитку служби енергоменеджменту; (3) оцінка потенціалу місцевих ресурсів та планування енергетичних проєктів (ПДСРК, МЕР).
- **Альтернативні рішення**: твердопаливна біомаса, теплові насоси, концепція мікромереж.

Загальні рекомендації

Розвиток міжнародного партнерства

Взаємодія з державними регуляторами та агентами змін

Ефективне планування та розвиток місцевої енергетики

Впровадження та розвиток служби енергоменеджменту

Підтримка

- [Проект IKI ReWarm “Реформа сектору централізованого теплопостачання в Україні” \(01/2023-12/2027\)](#) впроваджують [Міністерство економіки й захисту клімату Німеччини \(BMWK\)](#), [Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit \(GIZ\) GmbH](#), [Міжнародна Кліматична Ініціатива \(IKI\)](#). Проект серед іншого підтримує (1) пілотне впровадження адаптованих бізнес-моделей для муніципальних компаній у сфері відновлюваної енергетики, включаючи соціально компенсовані тарифи на централізоване теплопостачання, що покривають витрати, (2) розробку МЕРП.
- Фонд Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та захисту довкілля (E5P) (10/2013-12/2029) підтримують [Європейський Банк Реконструкції та Розвитку](#), [Європейський Союз](#), [Міжнародна Кліматична Ініціатива \(IKI\)](#). Фонд координує та прискорює реалізацію важливих проектів з енергоефективності та захисту довкілля у сфері муніципальної інфраструктури, до яких зокрема відносяться проекти з централізованого теплопостачання.
- [Мапа донорських проектів](#) доступна та оновлюється Українським кліматичним офісом.